

วิถีชุมชนคนเลี้ยงวัว จังหวัดสุราษฎร์ธานี: กรณีศึกษา
อำเภอพระแสง และอำเภอเวียงสระจังหวัดสุราษฎร์ธานี
Bovine Raising Community Life:
A Case Study of Prasang and Wiang Sa, Suratthani

สมกมล ศรีสมโภชน์*
Somkamol Srisompoch

บทคัดย่อ

รูปลักษณ์ของวิถี จะต้องมีหู ตาเล็ก หางร่วง หมอยดก คิ้วหนา หน้าสั้น เขาใหญ่ ลูกไขว้ขึ้นไปข้างหน้า โดยเฉพาะจะต้องมีคร่อมอกใหญ่ บั้นท้ายเรียวเล็ก คล้ายสิงโตนั้น ในการปรนเปรอวัวชนนั้น มีการพาเดิน “ตากแดด” เข้าเย็น พัดซ่อมอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง บำรุงด้วยอาหารอย่างดี อยู่กินหลับนอน ชนิดที่เรียกว่า “ยุ่งไม่ให้ไตไร่ไม่ไห้ตอม” และบ่อยครั้งที่มีการนำเอาวิธีการทางไสยศาสตร์มาช่วย “สร้างขวัญ” ให้ฝ่ายตน และ “ข่มขวัญ” ฝ่ายตรงข้าม วิถีชีวิตของคนเลี้ยงวัวชน จะต้องอยู่ กิน หลับนอนกับวัว เสมือนหนึ่งว่าเป็นบุคคลในครอบครัว บ่อยครั้งที่วัวได้รับการเลี้ยงดูดีกว่าบุคคลในครอบครัว ทั้งลูกและเมียต่างก็ยอมรับสภาพดังกล่าว เพราะพวกเขาต่างถือว่าวัวก็คือ “หุ้นส่วนชีวิต” ของเขาด้วยเช่นกัน ผู้ที่เป็นนักเลงวัวชนจะต้องกล้าได้กล้าเสีย และมีวิญญานของนักพนันเสี่ยงโชคอยู่ในหัวใจ ยิ่งผู้ที่ต้องการจะยกตนเองขึ้นถึงขั้น “นักเลง

* นักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ระดับนายหัว” หรือ “พ่อขุนอุปถัมภ์” จะต้องเป็นคนหัวหาญ เด็ดเดี่ยว มือเดิบ ใจถึง น่าเชื่อถือ พระนางในเกียรติ และศักดิ์ศรีของตน จนถึงขั้นที่กล้าใช้ระบบศาลเตี้ย มาจัดการแก้ปัญหาได้โดยไม่เกรงกลัวกฎหมายใดๆ ถึงแม้ว่านักการอนามัย จะมองว่าวิถีชีวิตของคนเลี้ยงวัวชนสกปรก น่าขยะแขยง นักศีลธรรมมองว่า เป็นการทรمانสัตว์ แต่ถ้าจะมองอีกด้านหนึ่งของกิจกรรมการชนวัว พบว่ามีส่วนสร้างเครือข่ายธุรกิจสืบเนื่องมากมาย แต่กิจกรรมนี้ก็ได้ซึมซับเข้าสู่วิถีชีวิตของชาวมายาวนาน และหยั่งรากลึกลงในสายเลือด จนยากที่จะลบออกได้โดยง่าย เพราะวิถีชีวิตในแบบฉบับของผู้เล่นวัวชน ต้องเป็นคนนักเลง ใจถึง พึ่งตนเอง ซึ่งการนำ กล้าได้กล้าเสีย ฯลฯ เหล่านี้ ล้วนถือได้ว่า สอดคล้องกลมกลืนกับค่านิยมและบุคลิกภาพในแบบฉบับของชาวมาย

คำสำคัญ: เครือข่ายของการเล่นกีฬาวัวชน, ผลกระทบต่อวิถีชีวิตการเล่นกีฬาวัวชน

Abstract

The research findings were summarised as follows: A good bull's traits should comprise of small ears and eyes, hanged tail, bushy genital hair, thick eyebrows, short face, big horns, testicles lifting forward, and especially the big across chest with taper buttocks like that of a lion. The people pampered the bulls by taking them to a walk “in the sun” in the morning and evening, gave them intensive and continuous training, nourished them with good food, raised them in an “untouchable by bugs and mosquitoes” manner and often brought superstitious methods “to boost morale” among themselves and “to terrorise” their opponents. In cowboys' lives, they must treat the bulls like family

members, and the bulls were often treated better than their family members, but the sons and wives accepted these conditions because they thought of the bulls as "life partners" to them as well. A bull rider must be fearless and have the spirit of gambling in the heart, especially for the people who would rise themselves up to be a "head" or a "King" must be rugged, determined, extravagant, daring, and trustworthy, have pride in their honour and dignity, enough to use a vigilante system to handle problems without fear of any law. Although health officials looked at the lifestyle of cowboys as dirty and the moralists deemed it as animal cruelty, but, on the other side of bull fighting activities, there were many business networks all over and these was engraved into the southerner's way of life for a very long time and deeply rooted in their kinships. Getting rid of such lifestyle was not simple because a player must be tough, brave, independent, eager to lead, daring, among other things, which clearly reflected the inborn characteristics of a southerner.

Key Word: Network of Bovine Sports, Impact on the Bull Riding Sport Lifestyle

ความสำคัญของปัญหา

โคพื้นเมืองภาคใต้ หรือโคชน โคพื้นเมืองได้มีการเลี้ยงดูมาเป็นเวลาช้านานแล้วแต่ยังไม่แน่ชัดในสายพันธุ์ดั้งเดิมและประวัติศาสตร์ความเป็นมาในอดีต โคพื้นเมือง

จะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาคของประเทศ โดยโคพื้นเมืองแท้ๆ จะอยู่ในเขตภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนทางภาคเหนือและภาคใต้โคพื้นเมืองบางส่วนจะมีรูปร่างแตกต่างกันออกไป เพราะมีสายเลือดโคอื่น การคัดเลือกวัวชนได้คำนึงถึงองค์ประกอบด้วยต่างๆ ทั้งเหตุทางคติชนวิทยาและวิทยาศาสตร์การกีฬา ยังคงอยู่ในฐานะที่เป็นความเชื่อมากกว่าที่จะเป็นข้อเท็จจริง เพราะแม้ว่า วัวบางตัวจะไม่มีลักษณะเด่นบางประการ แต่ก็สามารถที่จะเอาชนะคู่ต่อสู้และมีชื่อเสียงโด่งดังได้ในขณะที่วัวบางตัวมีองค์ประกอบด้านต่างๆ ครบถ้วน แต่ก็ไม่เคยปรากฏว่ามีวัวตัวใดที่จะประสบความสำเร็จแต่เพียงความเดียว

การชนวัวในภาคใต้ แรกเริ่มเดิมทีที่เกิดขึ้น ก็ด้วยวัตถุประสงค์ที่คนต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลินกับเกมกีฬาต่อสู้เป็นหลักโดยคัดเลือกวัวชนจากวัวพื้นเมืองที่มีลักษณะเหมาะสมนำมาชน โดยทั่วไปเกมกีฬาต่อสู้ที่มีการแพ้และชนะ มักมีการพนันขึ้นต่อเกิดขึ้นเสมอในแวดวงของกลุ่มคนที่ชอบ การชนวัวก็เช่นกัน สถานที่ชนวัวจะเป็นแหล่งรวมมวลชนในท้องถิ่นในอดีตใช้ท้องไร่ท้องนาหลังเก็บเกี่ยวพืชผล สำหรับปัจจุบันมีสถานที่เฉพาะสำหรับการชนวัวเกิดขึ้น ซึ่งเดิมคนทั่วไปมักเรียกว่า “บ่อนวัวชน” เนื่องจาก มวลชนที่เข้ามาชมเกมกีฬาชนวัวมักเล่นการพนันด้วย ดังนั้นการเล่นการพนันชนวัวจึงได้ถูกบรรจุอยู่ในพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช 2478 ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐสามารถดูแลความสงบเรียบร้อยได้ วัฒนธรรมการชนวัวของคนใต้จากอดีตจนถึงปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการมาโดยลำดับ การจัดชนวัวในปัจจุบันได้คำนึงถึงเหตุผลอื่นๆ ที่สำคัญมากนอกจากการพนันเช่น เศรษฐกิจชุมชน ความสัมพันธ์ของมวลชน การมีอาชีพของคนในชุมชน สถานที่ท่องเที่ยว การพักผ่อนหย่อนใจของผู้สูงอายุ และประการสำคัญเป็นการรักษาพันธุ์กรรมของวัวพื้นเมืองมิได้หายสาบสูญไป

ด้วยเหตุนี้ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้หนึ่งที่อาศัยอยู่ในอำเภอพระแสงและมีพื้นที่ติดต่อกับอำเภอเวียงสระ ซึ่งเป็นอำเภอที่มีประชาชนได้เลี้ยงวัวไว้เป็นวัวสำหรับชน และก็มีผู้ที่เล่นกีฬาวัวชน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับวิถีชุมชนที่มีกีฬาวัวชนเข้ามา

เกี่ยวข้อง รวมทั้งลักษณะ กฎ กติกา ของวู้ชน ในปัจจุบัน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการคัดเลือกลักษณะของวู้ชน ของอำเภอพระแสง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการใช้วิถีชีวิตของคนในชุมชนร่วมกับการเล่นกีฬาวู้ชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเกี่ยวกับเครือข่ายคนเล่นกีฬาวู้ชน ของอำเภอพระแสง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อวิเคราะห์หาผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนและชุมชนจากการเล่นกีฬาวู้ชนของ อำเภอพระแสง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ได้ดำเนินการภายใต้ขอบเขตที่กำหนดไว้ ดังนี้ ขอบเขตด้านเนื้อหา และขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งได้แก่ ผู้เลี้ยงวู้ชน จำนวน 5 คน และผู้เล่นกีฬาวู้ชน จำนวน 5 คน รวมทั้งจำนวน 10 คน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยครอบคลุมถึงเนื้อหาที่สำคัญ คือ แนวคิด ความหมายของวิถีชุมชน แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งประวัติความเป็นมาของกีฬาวู้ชน กฎ กติกา กีฬาสนามของวู้ชน ดังนี้

ดาวสวัสดิ์ สุขมี (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับกัฬชาวนว ของชาวบ้านจังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับกัฬชาวนวของชาวบ้านจังหวัดสงขลา โดยจำแนกประเด็น ดังต่อไปนี้ ความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะของวัวชน ความเชื่อด้านพิธีกรรม และความเชื่อด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้ประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับวัวชน ในเขตอำเภอเมืองสงขลา อำเภอหาดใหญ่ อำเภอรัตนบุรี อำเภอนาทวี อำเภอสะเตา อำเภอจะนะ อำเภอสตงพระ อำเภอละไมไม่น้อยกว่า 1 คน และผู้มีความรู้เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องวัวชน ในเขตอำเภอเมืองสงขลา อำเภอหาดใหญ่ อำเภอรัตนบุรี อำเภอนาทวี อำเภอสะเตา อำเภอจะนะ อำเภอสตงพระ อำเภอละไมไม่น้อยกว่า 5 คน ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านสงขลามีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับกัฬชาวนว จำแนกได้ 3 ประเด็น คือความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะของวัวชน ความเชื่อด้านพิธีกรรม และความเชื่ออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของวัว

อาคม เดชทองคำ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องหัวเชือกวัวชน พบว่าภาพรวมของวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้ ความสัมพันธ์ระหว่างวัวชนกับผู้เลี้ยงวัวชนและความสัมพันธ์ของกลุ่มเครือข่ายในวัฒนธรรมการชนวัว ทั้งในบ่อนและนอกบ่อนในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการพนันถือเป็นส่วนควบของการชนวัวและเงินเดิมพันในการชนวัวถือเป็นมาตรฐานวัดโครงข่ายความสัมพันธ์ของชุมชน เนื่องจากไม่ปรากฏว่าคนเลี้ยงวัวชนสามารถเลี้ยงวัว ดำเนินการชนวัว และวางเดิมพันโดยลำพัง แต่ต้องมีสมาชิกในครัวเรือนของคนเลี้ยงวัวชนและดำเนินการชนวัวเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเป็นอย่างน้อย ในที่นี้การพนันอยู่ในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเท่านั้น

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับวิถีชุมชนที่มีกีฬาวัชชนเข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งลักษณะ กฎ กติกา ของวัชชนในปัจจุบัน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการคัดเลือกลักษณะของวัชชน เพื่อวิเคราะห์เครือข่ายกับการเล่นกีฬาวัชชน และเพื่อศึกษาเกี่ยวกับวิถีชุมชนของคนเลี้ยงวัว เล่นกีฬาวัชชนของ อำเภอยะรัง อำเภอยะรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้ 1. พื้นที่ดำเนินการ

ผลการวิจัย

สนามชนวัวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี: สนามบ้านนาเดิม

คือสนามหรือบ่อนบ้านนา ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ขออนุญาตเมื่อปี พ.ศ.2538-2539 เป็นสนามวัชชนแห่งเดียวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีใบอนุญาตดำเนินการถูกต้องตามกฎหมาย ถือเป็นศูนย์กลางของการชนวัวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยมี สิทธิพร โพธิ์เพชร อายุ 58 ปี เกิดเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2496 อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 398/1 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งในอดีตเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุราษฎร์ธานี เขต 4 ได้ก่อตั้งสนามทดสอบประลองโคในหมู่ที่ 5 ตำบลบ้านนา บนเนื้อที่ 4 ไร่ 48 ตารางวา ต่อมาในปี พ.ศ.2540-2543 ได้ปิดกิจการลง และได้ย้ายไปดำเนินการที่อำเภอยะรัง บริหารจัดการโดย สิทธิพร โพธิ์เพชร ในปี พ.ศ.2544-2551 ได้ย้ายกลับมาดำเนินการต่อที่บ้านนาเดิมโดย สิทธิพร โพธิ์เพชร ซึ่งในการบริหารจัดการในครั้งนี้ เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2538-2551 มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย โดยมีการจัดให้มีการชนเดือนละหนึ่งครั้ง ซึ่งรายได้จากการเก็บค่าผ่านประตูคนละ 300 คน รายได้ประมาณเดือนละ 50,000 บาท ในส่วนของรายจ่ายก็ประมาณ 70,000 บาท สำหรับ

ค่าใช้จ่ายก็จะเป็นค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงวัว ค่าเบี้ยเลี้ยงคนดูแลบ่อน ค่าการอนุญาตและรวมไปถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆ

ต่อมาในปี พ.ศ.2552 นคร วีระสุนทร เป็นหลายชายของ สุทธิพร โพธิ์เพชร ซึ่งมีแม่นามสกุลโพธิ์เพชร และยังเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 ตำบลนาไค้ อำเภอบ้านนาเดิม มีน้องชายคือ สฤทธ์ วีระสุนทร มีตำแหน่งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาไค้ อำเภอบ้านนาเดิม ได้ร่วมกันเข้ามาดำเนินกิจการโดยการบริหารกิจการ มีการให้ลูกหลานที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ก็ให้มาอยู่ที่สนามวัวชนเพื่อจะได้มีอาชีพจากสนามวัวชน โดยการขายอาหารในสนามวัวชน ให้มีการปลูกหญ้าขาย ขายอาหารวัวในสนามวัวชน ให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นสนามวัวชนที่พัฒนาจนเป็นสนามวัวชนที่มีลูกค้าเพิ่มขึ้นจนถึงปัจจุบันนี้

กำหนดวัวชนของสนามกีฬาวัวชน บ้านนาเดิม คือทุกวันเสาร์ ในสัปดาห์ที่ 3 ของเดือน สำหรับการเข้าชมในแต่ละครั้งนั้นค่าบัตรเข้าชมจะไม่เท่ากันทุกสนาม ทั้งนี้ก็ขึ้นกับคู่วัวที่ชนว่ามีราคาแพงเท่าไร ถ้าราคาหลักล้านขึ้นไปก็ราคาบัตรเข้าชมเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 450 บาท หรือจะจ่ายสองต่อ ต่อที่หนึ่งคือ ประตูนอก 450 บาท ต่อที่สอง คือ ประตูในราคาประมาณ 350 บาท ในสนามชนวัวก็จะมีร้านค้าอยู่ข้างใน แต่ร้านค้าที่อยู่ในสนามชนวัวจะเป็นของเจ้าของเอง เพราะส่วนใหญ่แล้วเจ้าของสนามชนวัวจะไม่ให้ผู้ใดเข้าไปทำการค้าในสนามชนวัว ถ้าไม่ใช่เจ้าของก็จะเป็นญาติพี่น้องของเจ้าของ อาหารที่ขายก็จะเป็นข้าวราดแกง ราคาอยู่ที่ประมาณ 50 บาท เป็นข้างราดแกงอย่างเดียว ถ้าสองอย่างก็ประมาณ 70 บาท น้ำดื่มราคาที่ขายอยู่ทั่วไปขวดละ 10 บาท แต่ในสนามชนวัวจะขายอยู่ที่ประมาณ 20 บาทขึ้นไป ผ้าเย็นก็เช่นกันราคาทั่วไปผืนละ 10 บาท ในสนามชนวัวก็จะขายอยู่ในราคาประมาณผืนละ 20 บาท แต่ผู้ชมวัวก็จำเป็นต้องใช้บริการของร้านค้าอยู่ดี ร้านค้าจึงขายในราคาแพงกว่าร้านค้าทั่วไป

ค่ายชนวัวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ค่ายวัวในอำเภอพระแสง มีจำนวน 3 ค่ายด้วยกัน ซึ่งทั้งสามค่ายเป็นค่ายไว้ซ่อมวัวชน ได้แก่ ค่ายที่หนึ่งค่ายวัวชนของช่างแดง อำเภอพระแสง มีช่างแดงเป็นเจ้าของค่าย มีวัวที่มาซ่อมก่อนชนประมาณวันละ 2-3 คู่ หรือ ประมาณ 4-6 ตัว มีวัวที่ซ่อมเป็นวัวก่อนชนหรือวัวที่เตรียมไว้จะชนในคราวต่อไปจำนวน 5 ตัว วัวที่อยู่ระหว่างชน คือวัวที่รอจะชนในรอบถัดไปประมาณ 5-7 ตัว และวัวที่ชนแล้วนำมาซ่อมก็ประมาณ 6-7 ตัว จะมีการซ่อมวัวชนกันประมาณ 20 วัน/ครั้ง/เดือน ค่ายที่สองเป็นค่ายวัวชนของท่านรองกบพระแสง มีท่านรองสิทธิชัย ตูลพันธ์ หรือเรียกสั้นๆ กันว่ารองกบ เป็นอดีตรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลปิโนเป็นเจ้าของค่าย มีวัวที่มาซ่อมก่อนชนประมาณวันละ 5-6 คู่ หรือ ประมาณ 10-12 ตัว มีวัวที่ซ่อมเป็นวัวก่อนชนหรือวัวที่เตรียมไว้จะชนในคราวต่อไปจำนวน 5 ตัว วัวที่อยู่ระหว่างชน คือวัวที่รอจะชนในรอบถัดไปประมาณ 5-7 ตัว และวัวที่ชนแล้วนำมาซ่อมก็ประมาณ 6-7 ตัว และค่ายซ่อมวัวชนค่ายที่สามคือ ค่ายผู้ใหญ่ชัย บางสวรรค์ มีวัวที่มาซ่อมก่อนชนประมาณวันละ 3-4 คู่ หรือ ประมาณ 6-8 ตัว มีวัวที่ซ่อมเป็นวัวก่อนชนหรือวัวที่เตรียมไว้จะชนในคราวต่อไปจำนวน 3 ตัว วัวที่อยู่ระหว่างชน คือวัวที่รอจะชนในรอบถัดไปประมาณ 2-3 ตัว และวัวที่ชนแล้วนำมาซ่อมก็ประมาณ 4-6 ตัว ซึ่งทั้งสามค่ายเจ้าของค่ายไม่ได้ใช้เป็นสนามชนวัวใช้เป็นเพียงสนามซ่อมในการชนวัวกันเท่านั้น ซึ่งจะมีการซ่อมวัวชนกันประมาณ 20 วัน/เดือน วัวชนที่มาซ่อมก็จะเป็นวัวที่อยู่ในบริเวณอำเภอใกล้เคียงและก็จังหวัดใกล้เคียงกัน

ค่ายวัวในอำเภอเวียงสระ มีจำนวน 5 ค่าย ได้แก่ ค่ายที่หนึ่ง คือ ค่ายวัวชนนายหัวสังข์ อยู่ที่บ้านส้อง อำเภอบ้านนาเดิม เป็นค่ายซ่อมวัวชน มีวัวที่มาซ่อมก่อนชนประมาณวันละ 4-5 คู่ หรือ ประมาณ 8 -10 ตัว มีวัวชนที่ซ่อมเป็นวัวก่อนชนหรือวัวที่เตรียมไว้จะชนในคราวต่อไปจำนวน 3 ตัว วัวที่อยู่ระหว่างชน คือวัวที่รอจะชนในรอบถัดไปประมาณ 2-3 ตัว และวัวที่ชนแล้วนำมาซ่อมก็ประมาณ 4-5 ตัว

ค่ายวัวชนที่สอง ค่ายวัวชนนายเสรี บ้านส้อง มีวัวที่มาซ้อมก่อนชนประมาณวันละ 2-3 คู่ หรือ ประมาณ 4-6 ตัว มีวัวที่ซ้อมเป็นวัวก่อนชนหรือวัวที่เตรียมไว้จะชนในคราวต่อไปจำนวน 3 ตัว วัวที่อยู่ระหว่างชน คือวัวที่รอจะชนในรอบถัดไปประมาณ 2-3 ตัว และวัวที่ชนแล้วนำมาซ้อมก็ประมาณ 4-5 ตัว

ค่ายวัวชนค่ายที่สาม ค่ายวัวผู้ใหญ่เสริฐ ควบสะอาด มีวัวที่มาซ้อมก่อนชนประมาณวันละ 4-5 คู่ หรือ ประมาณ 8-10 ตัว มีวัวที่ซ้อมเป็นวัวก่อนชนหรือวัวที่เตรียมไว้จะชนในคราวต่อไปจำนวน 5 ตัว วัวที่อยู่ระหว่างชน คือวัวที่รอจะชนในรอบถัดไปประมาณ 5-6 ตัว และวัวที่ชนแล้วนำมาซ้อมก็ประมาณ 4-5 ตัว

ค่ายวัวชนที่สี่ ค่ายวัวชนนายหัวเชษฐ์ ตำบลคลองฉนวน มีวัวที่มาซ้อมก่อนชนประมาณวันละ 4-5 คู่ หรือ ประมาณ 8 -10 ตัว มีวัวชนที่ซ้อมเป็นวัวก่อนชนหรือวัวที่เตรียมไว้จะชนในคราวต่อไปจำนวน 4 ตัว วัวที่อยู่ระหว่างชน คือวัวที่รอจะชนในรอบถัดไปประมาณ 5-7 ตัว และวัวที่ชนแล้วนำมาซ้อมก็ประมาณ 6-7 ตัว และค่ายวัวชน

และค่ายที่ทำเป็นค่ายวัวชนของกำนันวันชัย ยะโส ตำบลคลองฉนวน มีวัวที่มาซ้อมก่อนชนประมาณวันละ 3-4 คู่ หรือ ประมาณ 6-8 ตัว มีวัวชนที่ซ้อมเป็นวัวก่อนชนหรือวัวที่เตรียมไว้จะชนในคราวต่อไปจำนวน 5 ตัว วัวชนที่อยู่ระหว่างชน คือวัวชนที่รอจะชนในรอบถัดไปประมาณ 4-5 ตัว และวัวที่ชนแล้วนำมาซ้อมก็ประมาณ 6-7 ตัว จะมีการนำวัวที่จะใช้ชนในแต่ละนัดมาซ้อมกันทุก 20 วัน/เดือนเหมือนกัน การซ้อมแต่ละครั้งจะใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที ค่ายวัวในอำเภอพระแสงก็เช่นเดียวกันเจ้าของวัวจะใช้เป็นสนามซ้อมวัวชนเช่นกัน เพราะไม่ได้ขออนุญาตจากทางราชการอย่างถูกต้อง จึงต้องใช้สนามชนวัวที่อื่นหรือต่างจังหวัด

สนามชนวัว ในอำเภอบ้านนาเดิม ซึ่งสนามนี้จะใช้สำหรับเล่นกีฬาวัวชนเป็นประจำ และเป็นสนามที่ขออนุญาตถูกต้อง และจะมีการเล่นกีฬาวัวกันทุกวันที่ 14 หรือวันที่ 15 ของทุกเดือน โดยเริ่มคู่แรกเวลาประมาณ 10.45 น. ซึ่งในสนามชนวัวแห่งนี้จะเป็นการรวมกลุ่มของผู้ชนวัวจากภาคใต้เกือบทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นจากจังหวัดกระบี่

นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สงขลา ส่วนผู้เล่นกีฬาวัวชนที่อยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็เช่นกัน จะเดินทางไปเล่นกีฬาวัวที่จังหวัดอื่นเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นจังหวัดกระบี่ นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง และจังหวัดสงขลา ซึ่งการชนวัวในแต่ละครั้ง ผู้ให้ข้อมูลบอกว่าควัวชนที่ชนกันนั้นจะมีราคาตั้งแต่ 20,000 บาท ขึ้นไปจนถึง ราคา 4,000,000 บาท ก็มี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจ้าของวัวของแต่ละฝ่ายตกลงกัน การชนวัวในแต่ละครั้งจะมีผู้ชมประมาณ 500-600 คน/วัน ในแต่ละวันที่มีกีฬาวัวที่จะชนกันจะมีประมาณ 2-3 รอบๆ ละ 4-5 คู่ ส่วนใหญ่แล้วจะไม่มีเวลาพักระหว่างคู่ชนด้วยกัน เพราะเจ้าของวัวจะจูงวัวที่จะชนในคู่ต่อไปมารอเลย แต่ถ้าได้พัก ก็เป็นเพราะว่าเจ้าของวัวแต่ละตัวตกลงกันว่าขอเวลาพัก

เครือข่ายทางสังคมกีฬาวัวชน ของอำเภอพระแสง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การเล่นกีฬาวัวชน ถือว่าเป็นการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ของคนหลายอาชีพด้วยกัน ไม่จะเป็นอาชีพเกษตรกร นักการเมือง ข้าราชการ ตำรวจ ซึ่งในแต่ละอาชีพก็มีความคิดความเชื่อที่เหมือนกันหรือต่างกันก็ได้ แต่ทุกคนต่างก็มุ่งเน้นการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักร่วมกัน ในขณะเดียวกันเป้าหมายย่อยของบุคคลหรือกลุ่มก็แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความเชื่อ ประสบการณ์ การกระทำ และเป้าหมาย จากการเชื่อมโยงความสัมพันธ์แล้วยังมีการรวมกันเป็นเครือข่าย ซึ่งในส่วนของเครือข่ายกีฬาวัวชน ก็แบ่งเป็นเครือข่ายกีฬาวัวชนในพื้นที่ของแต่ละจังหวัดอีก เป็นการรวมของกลุ่มผู้เล่นกีฬาวัวชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นๆ โดยการสร้างเครือข่ายมีดังต่อไปนี้

เครือข่ายผู้เล่นกีฬาวัวกับผู้เล่นกีฬาวัวชน ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 10 ท่านได้ให้ข้อมูลว่า เครือข่ายผู้เล่นกีฬากับผู้เล่นกีฬาวัวชน เป็นการรวมตัวผู้เล่นกีฬาวัวชนด้วยกันในระดับจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดย บำรุง ศรีสมโภชน์ อายุ 59 ปี มีประสบการณ์ในการเล่นกีฬาวัวชนประมาณ 5-6 ปีแล้ว ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า เครือข่ายผู้เล่นกีฬาใน

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ก็มีเครือข่ายของอำเภอบ้านเดิม บ้านนาสาร แล้วก็อำเภอพระแสง อำเภอไชยา อำเภอท่าชนะ อำเภอท่าฉาง อำเภอเคียนซา อำเภอชัยบุรี ซึ่งในการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายก็เพื่อให้ผู้เล่นได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการพึ่งพาอาศัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ สำหรับเครือข่ายผู้เล่นกีฬาวัวชนของจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็มีมาตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา การบริหารเครือข่ายนั้นก็เป็นการนัดประชุมหรือเรียกว่านัดพบปะสังสรรค์กันเดือนละ 1 ครั้ง หรือสองครั้งขึ้นอยู่กับความต้องการของเครือข่ายเป็นส่วนใหญ่ โดยนัดพบกันที่สนามวัวชนอำเภอบ้านนาเดิม ในบางครั้งก็นัดพบกันพร้อมกับการชนวัวในแต่ละเดือน

เครือข่ายผู้เล่นกีฬาวัวชนกับวัวชน ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 10 ท่านได้ให้ข้อมูลว่าเป็นการรวมตัวกันระหว่าง ผู้เล่นกีฬาวัวชนกับวัวชนที่ตั้งเป็นเครือข่ายรวมตัวกันแต่มีวัวชนเข้ามาเกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น มีจุดประสงค์ก็เพื่อที่เป็นการเลือกวัวชน เพื่อที่จะคัดเลือกวัวชนที่ดี ดัง ไขวชนในแต่ละครั้ง ซึ่งการรวมตัวเครือข่ายของผู้เล่นกีฬาวัวชนกับวัวชนก็เหมือนกับเครือข่ายอื่นๆ ก็จะมีการพบปะสังสรรค์กันในแต่ละเดือน

เครือข่ายผู้เล่นกีฬาวัวชนกับเจ้าของสนาม ผู้สัมภาษณ์ทั้ง 10 ท่านได้ให้ข้อมูลว่า เครือข่ายผู้เล่นกีฬาวัวชนกับเจ้าของสนามวัวชนนั้น เป็นการรวมตัวกันระหว่าง ผู้เล่นกีฬาวัวชนกับเจ้าของสนามวัวชนที่มีอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้สัมภาษณ์อีกว่า ในส่วนของเครือข่ายผู้เล่นกีฬาวัวชนกับเจ้าของสนามก็คล้ายๆ กับเครือข่ายอื่นๆ คือ มีการพบปะกันในเวลาที่มีการซ้อมวัวชนหรือเวลาที่มีการชนวัวกัน หรือเป็นสถานที่ที่เครือข่ายส่วนใหญ่นัดเจอกันเอง

เครือข่ายผู้เล่นกีฬาวัวชนกับเจ้าของสนาม ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลว่า เครือข่ายผู้เล่นกีฬาวัวชนกับเจ้าของสนามวัวชนนั้น เป็นการรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงวัวชนในเขตอำเภอต่างๆ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับเจ้าของสนามวัวชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีด้วยกัน ซึ่งสนามวัวชนที่มีอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีนี้ มีสนามวัวชนที่ต้องตามกฎหมายมีเพียงสนามเดียว คือสนามวัวชนที่อำเภอบ้านนาเดิม และนอกเหนือจากนี้แล้ว ก็จะเป็น

ค่ายวัวชนที่มีอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งมีอยู่ 3 อำเภอด้วยกัน คือ ที่อำเภอบ้านนาเดิม ที่อำเภอเวียงสระ และอำเภอพระแสง ซึ่งสามค่ายนี้มีไว้เพื่อให้สำหรับวัวชนซ้อมเตรียมการชนในนัดต่อไป

เครือข่ายผู้เลี้ยงวัวชนกับคนดู ผู้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลว่า กลุ่มเครือข่ายผู้เลี้ยงวัวชนกับคนดูนั้น จะเป็นการรวมตัวกันของผู้เลี้ยงวัวชนกับคนดูในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเครือข่ายผู้เลี้ยงวัวชนกับคนดูนั้น ก็จะมีอยู่ในอำเภอบ้านนาเดิม อำเภอบ้านนาสาร อำเภอเวียงสระ และอำเภอพระแสง เป็นส่วนใหญ่ เพราะว่าอำเภอเหล่านี้จะมีค่ายวัวชนเป็นของคนในพื้นที่และสนามวัวชนเองอยู่ในเขตอำเภอบ้านนาเดิม ซึ่งสนามวัวชนในอำเภอบ้านนาเดิมนี่จะเป็นสนามวัวชนที่ขออนุญาตอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพราะฉะนั้นจึงทำให้มีเครือข่ายผู้เลี้ยงวัวชนกับคนดูในเขตอำเภอนี้มากกว่าในเขตอำเภออื่นๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่ายผู้เลี้ยงวัวชนกับคนดูนี้ก็อาจจะมีเครือข่ายอื่นๆ เข้าร่วมอยู่ด้วยเช่นกัน

เครือข่ายคนดูกับเจ้าของสนาม ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 10 ท่าน ได้ให้ข้อมูลว่า เครือข่ายคนดูกับเจ้าของสนาม เป็นการรวมตัวกันระหว่าง คนดูกีฬาวัวกับเจ้าของสนามวัวชน ซึ่งคนดูในที่นี้ก็จะอาจรวมไปถึงผู้เล่นกีฬาวัวชน ผู้เลี้ยงกีฬาวัวชนด้วยก็ได้ เพราะว่าคนในเครือข่ายนี้มีมาก ผู้เล่นกีฬาวัวชน ผู้เลี้ยงกีฬาวัวชนก็เป็นคนดูกีฬาวัวชนด้วยเช่นกัน เครือข่ายคนดูกับเจ้าของสนามก็เป็นเครือข่ายคนดูในอำเภอนั้นๆ ที่อยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เครือข่ายคนดูกับคน ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลว่า การรวมตัวกันของเครือข่ายคนดูกับคนกีฬาวัวชนนั้น ในที่นี้อาจมีทั้งผู้เลี้ยงกีฬาวัวชน ผู้เล่นกีฬาวัวชน และเจ้าของสนามวัวชนด้วย อาจจะมีเครือข่ายอื่นๆ รวมอยู่ด้วย ซึ่งจุดประสงค์ของการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายก็มาจากที่แต่ละคนมีความสนใจในกีฬาวัวชน หรือชอบวัวชนตัวเดียวกัน อาจเริ่มต้นเครือข่ายจากการเจอกันในสนามวัวชน หรือในค่ายซ้อมวัวชน เครือข่ายนี้ก็มีทั้งที่อยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเครือข่ายที่มีอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็จะเป็นอำเภอ

บ้านาเดิม อำเภอบ้านนาสาร อำเภอเวียงสระ และอำเภอพระแสง และคนดูที่มาจาก จังหวัดที่อยู่ติดกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี หรืออาจจะเริ่มต้นจากการที่เล่นพนันวัวชนตัว เดียวกัน หรือวัวชนคนละตัวกัน และได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ประวัติวัวชนของแต่ละตัว ใน การเจอกัน หรือการชนแต่ละครั้งก็จะมีข้อมูลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน จึงกลายเป็น ความสนิทสนมกัน นอกจากนี้แล้วก็อาจเป็นคนดูที่มาจากค่ายวัวเดียวกัน จากทีม เดียวกัน

ผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนและชุมชนจากการเล่นกีฬาวัวชนของ อำเภอพระแสง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้เล่นกีฬาวัวชน ทำให้ผู้เล่นกีฬาวัวชนได้รู้จักผู้คนที่ เล่นด้วยกัน ได้ทราบถึงการเล่นกีฬาวัวชน และได้ประสบการณ์ในการเล่นกีฬาวัวชน มากขึ้นด้วย

ผลกระทบต่อวิถีชีวิตของวัวชน การเลี้ยงวัวชนจะมีเฉพาะกลุ่มที่ชอบกีฬาวัวชน หรือเกี่ยวกับการซื้อขายโคเป็นอาชีพ มักจะชอบที่จะมีวัวชนดีๆ ไว้สักตัวเพื่อประดับ บารมี และเป็นที่รู้จักในวงการของนักชนวัว

ผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเจ้าของสนามวัวชน เจ้าของสนามวัวชนต้องมี Power สามารถสร้างความเชื่อถือและมีเพื่อนฝูงมากในวงการ จะทำให้ดึงวัวจากที่ต่างๆ มาชน ในสนามตนเองได้ สนามต้องมีทำเลที่ตั้งของสนาม

ผลกระทบต่อวิถีชีวิตผู้เลี้ยงวัวชน ผู้เลี้ยงวัวชนโดยทั่วไป ได้รับการถ่ายทอด วิถีการเลี้ยงสัตว์มาตั้งแต่บรรพบุรุษได้รับประโยชน์จากการเลี้ยงสัตว์ทั้งทางตรงและ ทางอ้อม เพราะนอกจากเลี้ยงเพื่อจุดประสงค์คือการเลี้ยงสัตว์โดยทั่วไปต้องการเลี้ยง เพื่อใช้เนื้อและผลผลิต เช่น ไข่เป็นอาหาร ผลพลอยได้อื่นๆ

ผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนดู คนที่มาดูวัวจะเดินทางไปถึงก่อนเวลาที่มีวัวชน ประมาณ 1-2 ชั่วโมง ก็จะเห็นรถเก๋ง รถกระบะ หรือแม้กระทั่งรถมอเตอร์ไซด์ จอด

เรียงรายหน้าบ่อน ผู้คนเดินกันขวักไขว่ ลักษณะของบ่อนกันด้วยสังกะสี ซึ่งบริเวณสนามวู้ชงก็มีบริเวณกว้าง คนดูส่วนใหญ่แล้วจะมีจุดประสงค์หลัก คือ มาเล่นการพนัน

จากการเล่นกีฬา วู้ชงของผู้คนในอำเภอพระแสง และอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี หรือแม้แต่จังหวัดใกล้เคียงนั้น ทำให้เกิดมีอาชีพต่อเนื่องจากการที่มีอาชีพประจำอยู่แล้ว ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การเปิดสนามชนวู้ชงมีผลต่อเศรษฐกิจชุมชนก่อให้เกิดอาชีพต่อเนื่องที่หารายได้ให้กับประชากรในชุมชน เศรษฐกิจไม่ฝืดเคืองเพราะเงินแพร่สะพัดภายในประเทศเท่านั้น ไม่ได้รั่วไหลออกนอกประเทศ ดังเช่นธุรกิจที่นำพาประเทศให้จมดิ่งอยู่ในสภาพที่ต้องเป็นทาสทางเศรษฐกิจดังเช่นทุกวันนี้ ข้อมูลจากการสำรวจและสอบถามชี้ให้เห็นถึงอาชีพต่อเนื่องที่มีเกิดขึ้น แม้บางอาชีพอาจมีน้อยรายก็ตาม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

วิถีชีวิตของคนเลี้ยงวู้ชง จะต้องอยู่ กิน หลับนอนกับวู้ เสมือนหนึ่งว่าเป็นบุคคลในครอบครัว บ่อยครั้งที่วู้ได้รับการเลี้ยงดูดีกว่าบุคคลในครอบครัว ทั้งลูกและเมียต่างก็ยอมรับสภาพดังกล่าว เพราะพวกเขาต่างถือว่าวู้ก็คือ “หุ้นส่วนชีวิต” ของเขาด้วยเช่นกัน ผู้ที่เป็นนักเลงวู้ชงจะต้องกล้าได้ กล้าเสีย และมีวิญญาณ ของนักพนันเสี่ยงโชค อยู่ในหัวใจ ยิ่งผู้ที่ต้องการจะยกตนเองขึ้นถึงชั้น “นักเลงระดับนายหัว” หรือ “พ่อขุนอุปถัมภ์” จะต้องเป็นคนหัวหาญ เด็ดเดี่ยว มือเต็บ ใจถึง น่าเชื่อถือ ทรนงในเกียรติ และศักดิ์ศรีของตน จนถึงขั้นที่กล้าใช้ระบบศาลเตี้ย มาจัดการแก้ปัญหาได้โดยไม่เกรงกลัวกฎหมายใดๆ

เครือข่ายทางสังคมและเครือข่ายทางชุมชนของผู้เล่นกีฬา วู้ชงในภาคใต้หรือในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีทั้งหมดตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาปรากฏว่ามีทั้งหมด 7 เครือข่าย

ด้วยกัน ซึ่งได้แก่ เครือข่ายผู้เล่นกีฬาวัวกับผู้เล่นกีฬาวัวชน เครือข่ายผู้เล่นกีฬาวัวชนกับวัวชน, เครือข่ายผู้เล่นกีฬาวัวชนกับเจ้าของสนาม เครือข่ายผู้เลี้ยงวัวชนกับเจ้าของสนาม เครือข่ายผู้เลี้ยงวัวชนกับคนดู เครือข่ายคนดูกับเจ้าของสนาม และเครือข่ายคนดูกับคน ซึ่งแต่ละเครือข่ายเป็นเครือข่ายที่พบปะกัน สักระยะกันมานานแล้ว ซึ่งในแต่ละเครือข่ายก็จะมีกลุ่มต่างๆ เข้าร่วมอยู่รวมเกือบทุกเครือข่าย เพราะว่าในแต่ละเครือข่ายนั้นเป็นรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการนัดแนะในการเล่นกีฬาวัวชนในแต่ละครั้ง เพราะว่าแต่ละกลุ่มเครือข่ายนั้นก็จะมีกลุ่มคนจากอาชีพต่างๆ รวมกัน เช่น กลุ่มของนักการเมือง ข้าราชการ ตำรวจ ซึ่งในแต่ละกลุ่มนี้ก็จะมีความคิดเห็นในแต่ละอาชีพไปด้วย และจุดประสงค์อีกอย่างหนึ่งคือ มีการพนันเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะว่ากลุ่มคนเหล่านี้ที่มารวมตัวกันนั้น ก็เนื่องมาจากมีการรวมกลุ่มจากหลากหลายอาชีพนั่นเอง จึงทำให้กลุ่มคนที่เล่นกีฬาวัวชนเหล่านี้มีการพนันเข้ามาเกี่ยวข้อง

และการที่เครือข่ายอยู่ร่วมกันมาจนถึงทุกวันนี้อาจจะเพราะว่า มีความรัก ความสามัคคีกันในแต่ละเครือข่าย ในแต่ละอาชีพที่มีการรวมกันเป็นเครือข่าย เพราะการที่เครือข่ายเข้มแข็งได้ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนเหล่านี้มีอิทธิพลในแต่ละพื้นที่ แต่ละเครือข่าย เพราะว่าแต่ละเครือข่ายนั้นก็จะมีหลากหลายกลุ่มอาชีพอยู่ร่วมกัน มีการพบปะกันบ่อยขึ้นก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งขึ้น และอยู่รวมเป็นเครือข่ายได้มาจนถึงทุกวันนี้ เป็นเพราะว่ากลุ่มเครือข่ายเหล่านี้มีทุกสาขาอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

วิธีการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของเกษตรกรในด้านการเลี้ยงสัตว์นั้นพอจะสรุปได้ว่า เกษตรกรยังยึดติดอยู่กับความเชื่อดั้งเดิมที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ และค่านิยมของสังคมที่มีมานาน โดยเฉพาะการเลี้ยงวัวพื้นเมืองของเกษตรกรในภาคใต้

ซึ่งความเชื่อและค่านิยมที่มีทั้งข้อดีข้อเสีย ถ้าหากความเชื่อในสิ่งที่ก่อให้เกิดผลในทางบวก และเกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมและการพัฒนา โดยการดำเนินการดังนี้

1. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงวัวพื้นเมือง และรับรองการจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เลี้ยงวัวพื้นเมืองเกิดการตื่นตัวและรวมกลุ่มเพื่อให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. ทางราชการควรจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปแนะนำให้ความรู้ในด้านการจัดการเลี้ยงดู การควบคุมป้องกันโรคที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยเฉพาะการดูแลเรื่องสุขภาพในลูกวัว ซึ่งลูกวัวที่เกิดใหม่มีโอกาสติดเชื้อและเป็นพยาธิทำให้ร่างกายอ่อนแอแคะแกระนหรืออาจจะตายในที่สุด

3. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริม สนับสนุนในการเพิ่มปริมาณและการอนุรักษ์วัวพื้นเมืองใน 3 แนวทาง คือ

- 3.1 ส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์วัวในพื้นที่ โดยให้เกษตรกรเป็นผู้เลี้ยงขยายพันธุ์ และปรับปรุงพันธุ์เอง เพื่อให้มีการเพิ่มปริมาณมากขึ้น และเกิดการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพการเลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

- 3.2 ในส่วนของราชการเองควรมีการเลี้ยงและอนุรักษ์พันธุ์ไว้เพื่อการศึกษา ทดลองและวิจัย โดยสนับสนุนให้มีการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยเกี่ยวกับวัวพื้นเมืองอย่างต่อเนื่อง

- 3.3 ควรมีคullingน้ำเชื้อและตัวอ่อน เพื่อเก็บรักษาและอนุรักษ์พันธุ์กรรมวัวพื้นเมืองไว้ให้คงอยู่ตลอดไป

4. ทางราชการควรให้ความสำคัญและส่งเสริม สนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเลี้ยงสัตว์ เช่น การใช้สมุนไพรรักษาโรคและจำกัดพยาธิ เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนเกษตรกรมีการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนตลอดไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงฝากถึงหน่วยงานของรัฐและเอกชนปัจจุบันนักวิชาการมีการค้นคว้าวิจัยอย่างต่อเนื่อง จนมีผลงานมากมายต่อไปเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่ต้องเข้าไปบริหารจัดการอย่างถูกต้อง เหมาะสมเพราะวัยรุ่นขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จำเป็นที่ภาครัฐต้องเข้าไปจัดการให้มีการพัฒนาอย่างถูกต้องเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและวงการวัยรุ่น

เอกสารอ้างอิง

กรมปศุสัตว์. 2546. การเลี้ยงโคพื้นเมือง.

เจริญ จันทลักษณ์. 2543. วัวชนคนใต้. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยและพัฒนาการผลิตกระบือและโค สถาบันสุวรรณวาทกสิกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

รงค์ บุญสวยขวัญ. 2555. เศรษฐกิจการเมือง วัวชนภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิถีชุมชน. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2555 จาก <https://teacher.snru.ac.th/pathumthip/admin/news/files/SAEP.pdf>.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2524. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

อาคม เดชทองคำ. 2547. หัวเขือกวัวชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.